

Chambre des Représentants

Kamer der Volksvertegenwoordigers

8 FÉVRIER 1950.

8 FEBRUARI 1950.

PROJET DE LOI

interdisant aux juges de paix suppléants de plaider devant la juridiction à laquelle ils sont attachés.

WETSONTWERP

houdende verbod voor plaatsvervangende vrederechters te pleiten voor het gerecht waaraan zij verbonden zijn.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1)

PAR M. VAN DE WIELE.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE (1) UITGEBRACHT

DOOR DE HEER VAN DE WIELE.

MESDAMES, MESSIEURS,

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

La proposition Fonteyne déposée le 25 juin 1948 (document 412) sur le bureau du Sénat tendait à une interdiction absolue pour le juge suppléant de plaider devant la justice de paix à laquelle il est attaché. L'inapplicabilité d'une semblable mesure apparut dès le premier examen. Aussi le Sénat a-t-il adopté et transmis une proposition ramenant l'interdiction proposée : 1° à celle de plaider et siéger au cours de la même audience, et 2° à celle de plaider devant un autre suppléant (document 246 du 8 mars 1949). La seconde branche de l'interdiction ne se justifiant pas, un amendement la supprimant fut aussitôt proposé par plusieurs membres de notre assemblée (document 274 du 15 mars 1949). La question est donc pratiquement ramenée de la création d'une incompatibilité à une simple mesure de police d'audience.

Cette proposition, qu'elle soit prise dans sa portée intégrale première ou dans sa portée finale réduite, la com-

Het wetsvoorstel Fonteyne, op 25 Juni 1948 ingediend (Stuk n° 412) bij het bureau van de Senaat, strekte er toe de plaatsvervangende rechter volstrekt te verbieden te pleiten voor het vrederecht waaraan hij verbonden is. Dat een dergelijke maatregel onmogelijk toe te passen valt, blijkt op het eerste gezicht. De Senaat heeft derhalve een voorstel aangenomen en overgemaakt waarbij het voorgestelde verbod wordt beperkt : 1° tot het pleiten en zetelen tijdens dezelfde terechtzitting, en 2° tot het pleiten voor een ander plaatsvervanger (Stuk n° 246, van 8 Maart 1949). Daar het tweede gedeelte van het verbod niet kan gerechtvaardigd worden, werd een amendement tot weglating er van onmiddellijk voorgesteld door verscheidene leden van onze vergadering (Stuk n° 274, van 15 Maart 1949). Die kwestie wordt dus practisch van de invoering van een onverenigbaarheid teruggebracht op een politie-maatregel ter terechtzitting zonder meer.

De Commissie voor de Justitie stelt U voor dit voorstel, het worde opgevat in zijn oorspronkelijke algehele bete-

(1) Composition de la Commission : MM. Joris, président; Charlotiaux, Charpentier, De Gryse, De Peuter, Mme De Riemaecker-Legot, MM. du Bus de Warnaffe, Héger, Lambotte, Oblin, Philippart, Roppe. — Bohy, Collard, Craeybeckx, Mme Fontaine-Borguet, MM. Hossey, Housiaux, Soudan, Spaak. — Janssens, Sabbe, Vande Wiele. — Demany.

Voir :

246 (1948-1949) : Projet transmis par le Sénat.
274 (1948-1949) : Amendement.

(1) Samenstelling van de Commissie : de heren Joris, voorzitter; Charlotiaux, Charpentier, De Gryse, De Peuter, Mevr. De Riemaecker-Legot, de heren du Bus de Warnaffe, Héger, Lambotte, Oblin, Philippart, Roppe. — Bohy, Collard, Craeybeckx, Mevr. Fontaine-Borguet, de heren Hossey, Housiaux, Soudan, Spaak. — Janssens, Sabbe, Vande Wiele. — Demany.

Zie :

246 (1948-1949) : Ontwerp overgemaakt door de Senaat.
274 (1948-1949) : Amendement.

mission de la justice vous propose de la rejeter purement et simplement. Elle le fait pour de multiples raisons :

Raisons d'ordre pratique visant le fonctionnement des justices de paix tout d'abord.

Le juge suppléant ne doit pas assurer un service régulier (rôle du titulaire et éventuellement des juges de complément) il doit être l'homme qualifié, toujours prêt à dépanner accidentellement et le plus souvent à l'improviste la juridiction à laquelle il est attaché, or, c'est le résultat diamétralement opposé à cette large disponibilité qu'atteindrait la mesure proposée :

Citons le cas où un client du suppléant est assigné ou a assigné pour l'audience. Faudra-t-il chaque fois des remises ?

Citons aussi la nécessité de laisser au titulaire la possibilité de passer aisément les litiges où il apercevrait une simple raison de délicatesse pour lui-même de s'abstenir ou encore les cas de maladies et congés du titulaire.

Ces exemples suffiront à montrer le danger d'une atteinte quelconque à une des caractéristiques que la loi a voulu attacher à l'institution, celle de la souplesse.

Raisons tirées des nécessités du recrutement.

Il est souhaitable que les suppléants soient choisis parmi les avocats qui vivent journalièrement la matière plutôt que parmi les notaires et les fonctionnaires. Or, parmi eux, le recrutement s'avère parfois difficile déjà; en effet, le mobile habituel du candidat est le désir de faire un stage qui soit un premier pas vers un poste de titulaire, espoir trop souvent déçu. Si on ajoute des restrictions à son activité professionnelle normale, il faut s'attendre logiquement à ce qu'il renonce à être suppléant dans les cantons où ne siège aucune autre juridiction.

Raisons d'ordre technique.

L'organisation judiciaire forme un tout; en entravant un de ses rouages il faut régler d'une autre manière le service qu'il assurerait. On a répondu « on créera des juges de complément ». La réponse pourrait valoir pour les grands centres, mais ne réglerait pas toutes les difficultés; c'est précisément dans les centres petits et moyens que ces difficultés seront les plus fortes. Or, il ne peut y être question de juges de complément. Il n'y a pas non plus de raison de dissocier le sort du suppléant de justice de paix de celui des autres suppléants; or, en même temps que se discutait le projet, une loi nouvelle permet aux Cours d'Appel d'assigner des avocats qui viennent plaider devant elles.

D'autre part, en promulguant une interdiction, il faut prévoir la sanction de sa violation. Que serait-elle en dehors du domaine disciplinaire ?

En réalité, c'est tout le statut du juge suppléant qui est mis en cause sans être tranché; tenter de l'adapter serait passer de la discussion du présent projet à celui du projet de révision du statut de la magistrature.

kenis of in zijn uiteindelijke beperkte draagwijdte, zonder meer te verwerpen, en dit om talrijke redenen :

Redenen van practische aard betreffende de werking van de vredegerichten in de eerste plaats.

De plaatsvervangende rechter moet geen regelmatige dienst verzekeren (dat is de rol van de titularis en, eventueel, van de bijgevoegde rechters). Hij moet de bevoegde persoon zijn die steeds gereed is om de rechtsmacht waaraan hij verbonden is nu en dan en meestal op het onverwachts uit de brand te helpen. Welnu, door de voorgestelde maatregel zou precies het tegenovergestelde van die ruime beschikbaarheid bereikt worden.

Laten wij het geval nemen van de cliënt van de plaatsvervanger die gedagvaard wordt of gedagvaard heeft ter terechtzitting. Moet de zaak dan telkens worden verdaagd ?

Wij stippen eveneens aan dat het noodzakelijk is aan de titularis de mogelijkheid te laten de gedingen gemakkelijk over te maken waaruit hij zich om persoonlijke redenen van kiese aard, zou willen terugtrekken, en verder de gevallen van ziekte of verlof van de titularis.

Die voorbeelden volstaan om het gevaar aan te tonen dat een van de kenmerken zou in het gedrang brengen die de wetgever aan de rechterlijke macht heeft willen hechten, nl. haar soepelheid.

Redenen voortvloeiende uit de vereisten van de aanwerving.

Het is wenselijk dat de plaatsvervangers worden gekozen onder de advocaten die zich dagelijks met de stof bezighouden, veeleer dan onder de notarissen en de ambtenaren. Welnu, de aanwerving onder hen blijkt reeds moeilijk te zijn. Inderdaad, de gewone beweegredenen van de candidaat is de wens om een proeftijd te doorlopen die een eerste stap zou uitmaken naar een post van titularis, maar die verwachting wordt al te dikwijls teleurgesteld. Indien daarbij nog beperkingen van zijn normale beroepsbedrijvigheid worden gevoegd, mag men logischerwijze verwachten dat hij er van zal afzien plaatsvervanger te zijn in de kantons waar geen enkel ander gerecht zetelt.

Redenen van technische aard.

De rechterlijke inrichting maakt een geheel uit. Wanneer men een van haar onderdelen doet spaak lopen, moet de dienst die er werd door verzekert op een andere wijze worden geregeld. Men heeft geantwoord dat men bijgevoegde rechters zou invoeren. Dat antwoord zou kunnen steek houden voor de grote centra, doch zou zelfs dan niet alle moeilijkheden oplossen; juist in de kleine en middelgrote centra zouden die moeilijkheden het grootst zijn. Welnu, er kan geen sprake zijn van aanvullende rechters. Er is ook geen enkele reden om het lot van de plaatsvervanger bij het vredegerecht te scheiden van dat van de andere plaatsvervangers. Welnu, terwijl het ontwerp besproken werd, heeft een nieuwe wet de Hoven van Beroep gemachtigd als rechters advocaten aan te nemen die voor hen pleiten.

Anderzijds, wanneer men een verbod bekend maakt, moet men de sanctie voorzien die volgt op de overtreding van dat verbod. Welke zou die sanctie zijn, buiten het domein van de tuchtstraffen ?

Feitelijk wordt het gehele statuut van plaatsvervangend rechter in het gedrang gebracht, zonder het op te lossen. Wie zou trachten het aan te passen, zou overgaan van de bespreking van dit ontwerp naar die van het ontwerp tot herziening van het statuut der magistratuur.

Raison d'ordre moral. Le projet ne porte-t-il pas en effet en lui-même, à l'égard de la magistrature, la marque d'une suspicion que rien ne légitime dans la pratique ?

* * *

En outre, à côté du danger de la mesure, il convient d'en souligner l'utilité pratique.

Elle vise des éventualités d'abus et non des abus constatés : les principes qui la guident sont unanimement admis — une circulaire ministérielle récente les rappelle; leur application relève des autorités disciplinaires qui s'en sont montrées soucieuses (cfr. la circulaire du 24 octobre 1938 de M. le Premier Président de la Cour d'Appel de Bruxelles, comte de Lichtervelde). Dès lors, on ne voit pas très bien l'utilité d'une loi intervenant dans cette matière purement disciplinaire. Au contraire, les règles disciplinaires sont à la fois plus souples, ce qui permet des dérogations justifiées et plus larges, ce qui permet aussi leur application à toute violation de l'esprit de l'institution sans la limitation d'un texte rigide. Il n'y aurait donc rien à gagner au change, d'autant plus que pour supprimer certaines possibilités d'abus on en aurait créé d'autres, telles que la possibilité de mesures dilatoires, etc...

Bref, poursuivre la suppression de toute possibilité d'abus est une dangereuse chimère.

Il est à noter que les autorités judiciaires consultées se sont toutes montrées hostiles au projet.

C'est en considération de ces éléments que la Commission a décidé par 9 voix contre deux et une abstention de vous proposer le rejet pur et simple du projet.

Le Rapporteur,

G. VANDE WIELE.

Le Président,

L. JORIS.

Reden van zedelijke aard. Ligt er, inderdaad, in het ontwerp zelf geen blijk van wantrouwen besloten ten opzichte van de magistratuur, wantrouwen dat in de praktijk door niets werd gewettigd ?

* * *

Bovendien valt naast het gevaar van die maatregel, de praktische overbodigheid er van te onderstrepen.

Hij slaat op eventualiteiten van misbruiken en niet op vastgestelde misbruiken : de beginselen waardoor hij wordt ingegeven werden eenparig aangenomen — zij worden in herinnering gebracht in een pas verschenen ministeriële omzendbrief. De toepassing er van hangt af van de tucht-overheden die er zich bezorgd hebben overgemaakt (zie omzendbrief van 24 October 1938 van de heer Eerste-voorzitter van het Hof van Beroep te Brussel, Graaf de Lichtervelde). Derhalve, ziet men niet in welk nut een wet kan hebben die tussenkomt in deze loutere tuchtaangelegenheid. Integendeel, de tuchtregelen zijn soepelder, wat ook gewettigde afwijkingen toelaat, en tevens ruimer, wat de toepassing er van toelaat op iedere inbreuk tegen de geest van de instelling, zonder beperking door een strakke tekst. Men zou er dus niets bij winnen, te meer daar men, om zekere mogelijkheden tot misbruiken uit de weg te ruimen er andere zou in het leven roepen, zoals de mogelijkheid van vertragende maatregelen, enz.

Kortom, de afschaffing van iedere mogelijkheid tot misbruiken nastreven is een gevaarlijke begoocheling.

Op te merken valt dat de gerechtelijke overheden die werden geraadpleegd, alle tegen het ontwerp zijn gekant.

Met inachtneming van die gegevens, heeft de Commissie met 9 tegen 2 stemmen bij 1 onthouding besloten U voor te stellen het ontwerp zonder meer te verwerpen.

De Verslaggever,

G. VANDE WIELE.

De Voorzitter,

L. JORIS.